

ลืมนตาทำสมาธิ

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสนฺโต

เทศน์บนศาลา วันที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๖๒

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม(วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรมนะ ตั้งใจฟังธรรม ตั้งใจฟังธรรมเพื่อจะประพฤติปฏิบัติธรรม ในการ
ประพฤติปฏิบัติของเรา เราจะปฏิบัติให้เข้าสู่สัจจะความจริง แต่การจะปฏิบัติให้เข้าสู่สัจจะ
ความจริงเพราะเราไม่รู้ ทั้งๆ ที่เรามีการศึกษานะ ศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธ
เจ้า ศึกษาเข้ามาเข้าใจทะลุปรุโปร่งหมดละ

เวลาได้แย้งธรรมะ **ธมฺมสากัจฉา** เข้าใจทั้งนั้น ได้แย้งทั้งสิ้น แต่ความได้แย้งนั้น ได้แย้ง
ด้วยธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ได้แย้งด้วยความเห็นของเราเอง ถ้าความเห็น
ของเรา ความเห็นของเรามันปิดตัวตนอันนั้นไว้ มันปิดตัวเราไว้ ถ้ามันปิดตัวตนเราไว้นั้นธรรมะ
ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าด้วยการศึกษา ด้วยการวิเคราะห์วิจัย

แต่สัจจะความจริง สัจจะความจริงเห็นใหม่ ถ้าสัจจะความจริงขึ้นมาเนี่ย สัจจะความจริง
ในใจของเรา เราไม่รู้ ทั้งๆ ที่ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เวลาประพฤติปฏิบัติ
ขึ้นมาเนี่ยอวิชชาๆ อวิชชาคือความไม่รู้ แต่เพราะความไม่รู้ ไม่รู้ในใจ ของตน ไม่รู้ตัวของตน

แต่รู้ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามันเป็นทฤษฎี มันเป็นคัมภีร์ไบเบิล ถ้า
เป็นคัมภีร์ไบเบิล คัมภีร์ไบเบิลนี้มาจากไหน คัมภีร์ไบเบิลนี้มาจากธรรมะขององค์สมเด็จพระ
สัมมาสัมพุทธเจ้า เรามีความเคารพบูชาใหม่ มี

เวลาหลงปุ้มันเห็นใหม่ ถ้าเป็นตัวอักษรท่านไม่นั่งเสมอเลย ยิ่งถ้าเป็นหนังสือ
ธรรมะท่านยกไว้สูงส่งมาก เพราะมันสื่อธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
ได้

ถ้ามันสื่อธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า การสื่อสารเห็นใหม่ สื่อมานี้เป็น คัมภีร์วิไลนานมานะ ให้เราศึกษาค้นคว้า ศึกษาค้นคว้ามาเพื่ออะไร

ดูสิ ประเพณีวัฒนธรรมๆ ถ้าเป็นประเพณีวัฒนธรรมของชาวพุทธ ชาวพุทธเห็นใหม่ เรามีประเพณีวัฒนธรรมด้วยความ ชื่นชมบูชาของเรา ประเพณีวัฒนธรรมมันก็เป็นเรื่องของโลกๆ นี่ไง เรื่องของโลกๆ เราเกิดมาเห็นใหม่ มีวัฒนธรรมประเพณี

แต่ถ้าเรามีวัฒนธรรมประเพณี เราศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วถ้ามีศรัทธามีความเชื่อของเรา ถ้าเราไม่มีทุกข์ ไม่มีมีความทุกข์ความยาก แต่เราก็อยากจะ พ้นจากทุกข์ ถ้าใครมีความทุกข์ความยาก สิ่งทั้งหลายโลกๆ ถ้าเราประกอบสัมมาอาชีวะ ถ้ามัน ประสบความสำเร็จของเรา เราก็มีความสุขของเราพอสมควร มีปัจจัยเครื่องอาศัย อาศัย ดำรงชีวิตนี้ไป แล้วชีวิตนี้มีชราคร่ำคร่าแน่นอน ชีวิตนี้มีการพลัดพรากเป็นถึงที่สุด เวลาจะพลัด พรากขึ้นมาเนี่ยเราจะเอาอะไรมาแก้

นี่สัจจะความจริงมันก็เป็นสัจจะความจริง จริงๆ นั่นแหละ แต่ใจเรารู้ไม่ได้ ถ้าใจเรารู้ ไม่ได้ขึ้นมาเห็นใหม่ เราถึงมาวัดมาวากัน เราจะประพฤติปฏิบัติ แสวงหาครูบาอาจารย์ นะ

เวลาหลวงตาท่านจะออกประพฤติปฏิบัติ ท่านมุ่งตรงสู่หลวงปู่มั่น ท่านมุ่งตรงสู่หลวงปู่ มั่นเพราะอะไร เพราะหลวงปู่มั่นท่านมีชื่อเสียงกิตติศัพท์ กิตติคุณของท่านมา ตั้งแต่ท่านเป็น เด็กๆ มันเนิ่นนาน มันเนิ่นนานขึ้นมาเนี่ยสังคมได้การรับรู้ ได้ความร่วมมือกันจากครูบาอาจารย์ที่ท่าน ออกประพฤติปฏิบัติ

แต่เวลาหลวงปู่มั่นท่านออกประพฤติปฏิบัติในป่าในเขาของท่าน ท่านเผชิญกับความ ทุกข์ความยาก ความทุกข์ความยากเพราะอะไร เพราะมันขัดสนไง แต่ความอดคัดขัดสนนั้นมัน ก็เป็นเรื่องธรรมดา เพราะสังคมมันเป็นอย่างนั้น ถ้าสังคมมันเป็นอย่างนั้นแต่ท่านต้องการหัวใจ ของท่าน ท่านต้องการความจริงของท่าน ถ้าท่านต้องการความจริงของท่าน ท่านแสวงหาที่สงบ สงัดเพื่อการประพฤติปฏิบัติ

ในการประพฤติปฏิบัติไง อยู่คนเดียวให้ระวังความคิด ความคิดความเห็นของเรานั้นนะ เราไปอยู่ในป่าในเขา ดูสิ เวลาสัตว์มันก็อยู่ในป่าในเขาเหมือนกัน เวลาไปอยู่กับเสือ อยู่กับช้าง

อยู่กับสัตว์ต่างๆ สัตว์ต่างๆ นั่นมันก็อาศัยป่าเขาอยู่เพื่อดำรงชีพของมัน เพราะเป็นสัตว์เป็น สัตว์ชาติญาณของสัตว์

แต่เราเป็นมนุษย์ เราออกมาจากเมืองๆ เมืองที่อุดมสมบูรณ์ไง เวลาบวชเป็นพระ เป็น พระอยู่ในเมืองเขาเคารพบูชา บัจฉัยเครื่องอาศัยมันมากมายมหาศาล แล้วออกมาสู่ป่าทำไม

ออกมาสู่ป่าเพื่อตัดสันดานของตนไง เพื่อความแสวงหาความเป็นจริงๆ ในใจอันนี้ไง ถ้า แสวงหาความจริงในใจอันนี้ ความจริงในใจอันนี้เห็นไหม แล้วพยายามทำความเข้าใจเข้ามา การทำสมาธิๆ คนบวชใหม่ๆ คนบวชใหม่เวลาพยายามจะเอาใจของตนไว้ในอำนาจของตน นี้แสนยาก

แค่อือศีลๆ นี้ แค่อือ ๕ ศีล ๕ สังคมเขายังบอกว่าขอศีล ๔ ได้ไหม ขอสุราไว้ก่อน มัน ต่อรองไปทั้งสิ้น แล้วยิ่งโลกมันเจริญ ความเจริญมีการโฆษณาประชาสัมพันธ์ รสเลิศ รสมัน สุนทร มันมีความสุข มันสุนทรียของมัน แล้วมันก็อยากเป็นอย่างนั้น มันเป็นค่าสังคมาๆ ใจ

แต่ว่าความจริง ความจริงของเรา ถ้าความจริงของเรา เราถือศีลของเรา เราจะมา ประพฤติปฏิบัติของเรา เราจะเอาความจริงของเรา ถ้าความจริงของเรา ศีกษารธรรมะขององค์ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้บวชใหม่ ผู้บวชใหม่ ถุดงค์ควัดจะอย่างไร ศีลจะอย่างไร เวลาถุดงค์ควัด ถุดงค์ควัดไปทำไม ถุดงค์ควัดไปเพราะ ปฏิบัติของสายกรรมฐาน ปฏิบัติของสายหลวงปู่มั่นไง หลวงปู่มั่นท่านเป็นคนพาทำ ท่านเป็นคนพาทำนะ

เราก็อยากจะทำ แต่ถ้าไม่มีครูบาอาจารย์คอยชี้แนะะ ไม่มีครูบาอาจารย์เป็นแบบอย่าง เราก็ต้องทำของเราเอง ดั้นด้นทำของเราเองๆ ถ้ามันเป็นที่เชื่อถือศรัทธาของสังคม สังคมเขาก็ ส่งเสริม แต่ถ้าสังคมเขาไม่เห็นด้วย คำว่า “ประเพณีวัฒนธรรม” วัดเห็นไหม ตามเมืองต่างๆ เขาก็อยากส่งเสริมเป็นค่าสังคมาๆ แต่มันไม่เป็นความจริง

ความจริงๆ สิ่งที่เป็นความจริง ชีวิตของสงฆ์ของพระมันเรียบง่าย ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านะ ภิกษุเป็นผู้เลี้ยงง่าย ไม่เรื่องมาก ไม่ตอแย ไม่ต้องมีพิธีกรรมอะไร

ต่างๆ ขึ้นมา เพื่อยกตน ธงของตนขึ้น ไม่ต้อง นึกนึกเป็นผู้เลี้ยงง่าย เลี้ยงง่ายมาตั้งแต่สมัย พุทธกาล

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเนะ สิ่งต่างๆ ท่านทำให้เรียบง่าย ถ้าเรียบง่ายขึ้นมาแต่ มันก็มีข้อวัตรกติกาขึ้นมา เพราะว่า เป็นของของสงฆ์ ถ้าของของสงฆ์ให้มีอายุ อายุของมันว่า ใช้ได้เท่าไร ใช้อย่างไร เพื่อไม่ให้สะสม ไม่ให้เป็นเก้าแก่ มันทำมาตั้งแต่อย่างนั้นไง

ถ้ามันเป็นความเชื่อถือศรัทธาของสังคมเขา ถ้าเราประพฤติปฏิบัติของเรา เวลาเราอยู่วัด อยู่ว่ามันก็มีภาระหน้าที่ต้องดูแลรักษา นี่ไง ถึงได้ออกวิเวกๆ หาความสงบสุขในใจของตนไง เวลาออกวิเวกหาความสงบสุขของใจของตน เวลาจะทำสมาธิทำความสงบของใจ ไม้ติบๆ มัน ยากนะ จุดไฟไม่ติดหรือ ไม้ติบๆ เวลาเราโค่นต้นไม้สดๆ จุดไฟไม่ค่อยติดหรือ

นี่ก็เหมือนกัน ฆราวาส จิตนี้เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ เรามาเกิดเป็นมนุษย์ มนุษย์มี ศักยภาพ มนุษย์มีศักดิ์ศรี มนุษย์มียศถาบรรดาศักดิ์ แล้วเวลาบวชเป็นพระๆ สิ่งนั้นเราเคย ความเคยชินๆ ฆราวาสธรรมๆ เวลาบวชมาแล้วขอนิสัยครูบาอาจารย์

เวลาขอนิสัยครูบาอาจารย์ ถ้า ๕ พรรษาขึ้นไป พ้นจากนิสัยต้องเป็นผู้ฉลาด เป็นผู้ฉลาด ขึ้นมาท่องปาฏิโมกข์ได้ มันมีธรรม มีวินัยคุ้มครองตัวเอง ถ้ามีธรรมวินัยคุ้มครองตัวเองออก ธุดงค์เพื่อหาความสงบของใจเข้ามา ถ้ามันทำความสงบของใจเข้ามา ถ้าใจมันสงบของมันได้ไง แต่มันทำได้ยาก มันทำได้ยากการกระทำ

เวลาครูบาอาจารย์ท่านสอน ให้ทำความสงบของใจเข้ามาก่อน ทำสมาธิๆ แต่ผู้ที่ไม่เคย ประพฤติปฏิบัติ ผู้ที่ไม่มีความรู้ความเห็น เห็นใหม่ เวลาปฏิบัติขึ้นมาสมาธิลืมนตา สมาธิหลับตา สมาธิหลับตาที่ไหนมันมี สมาธิเป็นสมาธิ มันหลับตาอย่างไร ถ้าหลับตามันถึงวงแหวนหาวนอน ใจ มันก็ตกวังค์ใจ ถ้าหลับตาก็หลับไหลไปเลย ใจก็หลับไหล มันมีสมาธิที่ไหน ไม่มี

ลืมนตาๆ ลืมนตาโพลงอยู่เนี่ยมันเห็นรูป รส กลิ่น เสียง มันอยากรู้ อยากเห็น ตาค้างอยู่นั้นนะ มันก็ไม่มีสมาธิอีกล่ะ สมาธิเป็นสมาธิ สมาธิเกิดที่ไหน ไม่ใช่สอเสื่อ มอผ้าสระอา ธอธงสระอิ นั่น มันชื่อสมาธิ แล้วสมาธิๆ ก็ชื่อ ก็พูดสมาธิ มันไม่เป็นสมาธิหรือ

เวลาจะเป็นสมาธิมันเป็นที่ใจ ใจเรามันพุ่งช่าน ใจเรามันกดตันโดยมันมีความคิดต่างๆ เวลาบริกรรมพุทโธๆ อานาปานสติ เดินจงกรม นั่งสมาธิภาวนา ด้วยหลับตาและลืมตามันเป็นสมาธิได้ทั้งสิ้น สมาธิเป็นสมาธิไม่มีลืมตาและหลับตา แต่อิริยาบถ ๔ ยืนเดินนั่งนอน ยืนก็ทำสมาธิได้ เดินก็ทำสมาธิได้ นั่งก็ทำสมาธิได้ นอนก็ทำสมาธิได้ ยืนเดินนั่งนอนเป็นอิริยาบถ ๔ อิริยาบถที่ทำสมาธิทั้งสิ้น

แต่เวลาเป็นสมาธิขึ้นมามันเป็นที่จิต มันไม่ได้เป็นที่ตา มันไม่เป็นหรรอกตา ตาไม่เป็นสมาธิขึ้นมาได้ ลืมตาหลับตา คนตาบอดตาใส่มันก็ลืมตาโผลงอยู่อย่างนั้น แต่มันก็ไม่เห็นคนที่ตาดีเวลาลืมตาขึ้นมามันก็เห็นแต่ภาพ จักขุวิญญูณมันกระทบก็จบเท่านั้น มันก็เป็นความรู้ มันเอาสมาธิมาจากไหน สมาธิเป็นสมาธิใจ

ในครั้งสมัยพุทธกาลนะ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเผยแผ่พระพุทธศาสนา ศาสนานี้เจริญรุ่งเรืองขึ้นมา มาก พระเถรวาทขมมหาศาลๆ

วัด วัดหนึ่งเห็นใหม่ มันมีพระวินัยธร พระวินัยธรคือพระปฏิบัติ พระปฏิบัติพระพยายาม คั่นคว้าหาความเป็นจริงในใจของตนี่พระวินัยธร เวลาธรรมกถึก พระธรรมกถึกเป็นผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ พระธรรมกถึกปฏิบัติมาเพื่อคั่นคว้าหาความเป็นจริงนี่พระปฏิบัตินี่พระธรรมกถึก วินัยธรๆ มีการศึกษาไป ศึกษาคัมภีร์ขึ้นมา

นี่อยู่ร่วมกันเห็นใหม่ พระธรรมกถึกไปเข้าวัจจกฏีวัตร เข้าส้วม เวลาเข้าส้วมแล้วส้วมมัน สาธารณะไง เวลาถ่ายเสร็จแล้วกระบอกน้ำมันมีน้ำค้างอยู่ พระวินัยธรเข้าไปแล้วเห็นกระบอกน้ำอยู่ กระบอกน้ำคือขันน้ำในวัจจกฏีวัตรในส้วม ถ้าเป็นสาธารณะเวลาใช้แล้วต้องคว้า เพราะมันมีน้ำเหลืออยู่ มันเฉพาะบุคคล

แต่ถ้าเป็นของส่วนตัวของกุฎิเรา ในของของเรา ใช้อยู่คนเดียว เราทำได้ เพราะเป็นของส่วนตัวเราเป็นคนทำ แต่ถ้าเป็นสาธารณะไม่ได้ ใช้เสร็จต้องคว้า นี่ธรรมกถึกเข้าไปในส้วมแล้ว มันไม่ได้คว้าไว้ เหลือน้ำกันขันไว้

พระวินัยธรเข้าไปนะ “เอ๊ะ! นี่ใครมาเหลือเศษน้ำไว้” เข้าส้วมเสร็จแล้วออกมาถามพระธรรมกถึก “ท่านเข้าห้องน้ำแล้ว ท่านเข้าส้วมแล้ว น้ำในขันไม่ได้คว้าใช่ไหม”

“อ้อ! เราไม่รู้ เราลืมนะ โอ! ถ้าเป็นอาบัติ เราจะปลงอาบัติ”

“โอ! ถ้าไม่รู้หรือลืมนะไม่ต้องก็ได้ ไม่เป็นอาบัติ”

แล้วไม่เป็นอาบัติก็แล้วกันไป พระวินัยธรไปพบกับลูกศิษย์ลูกหาของตนไป พระธรรมกถึกไม่รู้จักวินัย เข้าห้องน้ำแล้วน้ำกั้นขันก็ไม่คว่ำไว้ เป็นอาบัติทุกกฎ เป็นอาบัติๆ ไร ลูกศิษย์ก็พูดต่อเนืองไป ลูกศิษย์กระจายข่าว โอ! อาจารย์ฉันยอดเยี่ยม อาจารย์ฉันแน่ ดีกว่าธรรมกถึกใน

พระธรรมกถึก พอกระจายข่าวไปถึงลูกศิษย์ ลูกศิษย์ได้ยินข่าวมา ก็มาบอกอาจารย์ “เอ๊ะ! ก็บอกว่าถ้าเป็นอาบัติ เราก็จะปลงอาบัติไร ก็เขาบอกว่าไม่เป็นนะ ถ้าไม่มีเจตนา ลืม ไม่เป็นอาบัติ ถ้าไม่เป็นอาบัติแล้วโจทก์เป็นอาบัติ แสดงว่ามูสา มุสาก็เป็นอาบัติ”

ต่างฝ่ายต่างโจทก์อาบัติกันละทีนี้ ต่างฝ่ายต่างโจทก์อาบัติกันไป โจทก์จนพระนี่แตกกระสานซ่านเซ็น จนพระทะเลาะเบาะแว้ง จนองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าห้ามเท่าไรก็ไม่เชื่อ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าหนีไปเลยนะ หนีไปอยู่ป่าเลไลยก์ เห็นไหมพระพุทธรูปปางป่าเลไลยก์ ป่าเลไลยก์นั่นนะหนีจากพวกนี้ไป

ชาวบ้านเขาไม่ใส่บาตร เพราะเขาปรารถนาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เขาอยากทำบุญกับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เขาไม่ชอบทำบุญกับพระธรรมกถึก ไม่ชอบทำบุญกับพระวินัยธรพวกนี้ เพราะพวกนี้พวกนักเลง นักเลงกล้ามีใหญ่มีความรู้เยอะ เขาไม่ใส่บาตร

หน้าซื่อ ต้องไปนิมนต์องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากลับมา กว่าจะให้พระอานนทไปนิมนต์กลับมาได้ เวลากลับมาแล้วเทศนาว่าการ ลงสามัคคีอุโบสถนะ เสร็จแล้วเทศนาว่าการถึงจะได้มีคุณธรรมขึ้นมาในใจ

นี่ก็เหมือนกัน สมาธิหลับตา สมาธิลืมหัด มันลืมหัดหลับตามาจากไหน มันมีใครหลับตา มีใครลืมหัด ลืมหัดก็ลืมหัดเถ่ออยู่อย่างนั้น คุณสิ พระกรรมฐาน พระกรรมฐานหลับตาทำสมาธิ เติบจนกรรมลืมหัดทำสมาธิเป็นสมาธิบ้างขึ้นมาหรือไม่ ถ้ามันเป็นสมาธิขึ้นมามันจะมีความสุข ความสงบความระงับในใจของตน ความสุขความสงบความระงับในใจของตนเห็นไหม คุณสิ คนทำสมาธิได้ ถ้าไม่มีอำนาจสมาธิมันถึงติดสมาธิของมันนะ “อ้อ! นิพพานเป็นเช่นนี้เอง”

เวลามันทุกข์มันยากในหัวใจ มันทุกข์มันยากมาก แต่เวลาถ้ามันมีอำนาจวาสนาขึ้นมา นะ เวลาทำประพฤติกปฏิบัติในทางโลก เวลาพระพุทธศาสนาในชาวโลกมีที่ร้อยล้านคนที่นับถือพระพุทธศาสนา แล้วพวกที่นับถือพระพุทธศาสนาแล้วมีเท่าไรที่ออกประพฤติปฏิบัติ เวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นมา ถ้าเป็นความจริงขึ้นมาได้ ความจริงขึ้นมาได้ไง

เพราะเวลาเราทุกข์เรายากขึ้นมา ปู่ ย่า ตา ยาย นับถือพระพุทธศาสนา เวลาปู่ ย่า ตา ยาย ก็แนะนำสั่งสอนขึ้นมาให้ไปวัดไปวา มันไม่มีเวลา งานมันรัดตัว มันไปไม่ได้ทั้งสิ้นนะ

แต่เวลามันไปขึ้นมาแล้วนะ ถ้ามันไปแล้วมันมีสติปัญญาควบคุมใจของมันได้แล้วนี่ อุบาสก อุบาสิกา เวลาเป็นอุบาสกๆ สามารถระงับยับยั้งใจของตนได้ อุบาสกๆ ทำใจให้มัน ร่มเย็นได้ ร่มเย็นได้ที่ไหน ร่มเย็นได้เพราะด้วยธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

ถ้ามันร่มเย็นด้วยธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ร่มเย็นด้วยสัปปายะ ๔ ที่เป็นสัปปายะ หมู่คณะเป็นสัปปายะด้วยความรื่นเริงของหัวใจ แค่อธรรมๆ ใจมันได้สัมผัส ใจมันได้คิดได้ค้นคว้าของมันนะ ได้วิเคราะห์วิัจฉนะ มันก็มีความสงบของมัน มันก็มีความร่มเย็นเป็นสุขของมัน นี่ไง ก็แค่นี้อุบาสก อุบาสิกา เป็นอุบาสกไง

เวลาพระเรา พระเรามาบวชเห็นใหม่ ถ้าบวชมามันเริ่มต้นขึ้นมามันอิมมัญญของมัน เวลา มีบุญกุศลของมัน เออ! ฉะนั้นนี่เป็นพระนะ เป็นสมมุติสงฆ์ๆ ใจ ญัตติมาด้วยญัตติจตุตถกรรมเป็นสงฆ์โดยวินัยกรรม

คำว่า “วินัยกรรม” พระสงฆ์ยกเข้าหมู่ๆ มันมีบุญมีกุศล ในหัวใจ มันมีความพอใจของมัน ใจ แล้วเราก็พยายามจะประพฤติปฏิบัติ

เวลาจะประพฤติปฏิบัติ อุบาสก อุบาสิกาเขาปฏิบัติขึ้นไป เวลามันไม่เป็นสมาธิๆ เวลาครูบาอาจารย์ท่านพิจารณาของท่านนะ บางคนศีลมันอ่อนไป ศีลมันไม่บริสุทธิ์ ศีลมันไม่เป็นพื้นฐานใจ

แล้วเวลาเรามาบวชเป็นพระ บวชเป็นพระนี่คือ ๒๒๗ ถ้าคือ ๒๒๗ ขึ้นมานี่เวลาพิจารณาไป มันจะเป็นมรรคเป็นผลขึ้นมา ถ้ามันเป็นมรรคเป็นผลขึ้นมา ถ้ามันมีความสงบระงับเข้ามา มันมีความตั้งใจๆ ใจ ถ้ามันเป็นขึ้นมาๆ เป็นที่ไหน หลับตาดี หลับตาสมาธิ ถ้าสมาธิหลับตาๆ

เป็นสมาธิเถอะ มันจะหลับ มันจะลืมน ขอให้มันเป็นสมาธิ มันจะรู้ของมัน ใสสมาธิหลับตาสมาธิลืมนตา แสดงว่ามันไม่เคยเป็นสมาธิ เขาบอก “เขาเคยทำนะ ทำสมาธิหลับตามาแล้วทำไปแล้วมันเป็นเกจิอาจารย์ มันเป็นขลัง มันจะมีการส่งออก”

นั่นเป็นเรื่องธรรมดา คนที่มีวาสนา อำนาจวาสนานะ จะหลับตาลืมนตา ทำสมาธิได้นะ โดยธรรมชาติเวลาเราทำสมาธิ สมาธิกันนะ ตั้งใจไม่ตั้งใจ ตั้งใจแบบโลกๆ พอเริ่มกระทำไปนะ เตียวสติมันเบาบางแล้ว เตียวเถอะเตียวสัปหงกแล้ว เตียวส่ายไปส่ายมา แล้วทำไมมันยากเย็นขนาดนั้นนะ มันทำง่ายๆ ไม่ได้หรือ ก็ของของเราเอง

ก็ไม่ทำให้มันง่ายละ นี่มาบวชเป็นพระเห็นใหม่ พระนี้ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกภิกษุผู้เลี้ยงง่าย ในการปฏิบัติให้มันเรียบง่ายๆ ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นเรื่องธรรมดา ไม่มีฤทธิ์มีเดช มีอภินิหารทั้งสิ้น

คำว่า “มีฤทธิ์มีเดชมีอภินิหาร” มันเป็นเรื่องอภิญาทั้งสิ้น เรื่องอภิญาเห็นใหม่ บอกโลกีย์ปัญญาๆ แล้วเอาอะไรเป็นโลกียะ เอ็งรู้จักโลกียะ โลกุตตระหรือ ถ้าโลกุตระมันเกิดที่ไหน

นี่ใจ ถ้าทำสมาธิลืมนตา สมาธิลืมนตาก็เป็นสมาธิได้ เดินจงกรมเห็นใหม่ เดินจงกรม ๗ วัน ๗ คืน เดินจงกรมตลอดเวลาจิตก็สงบระงับได้ ลืมนตาก็เป็นสมาธิได้ ลืมนตาทำสมาธิๆ ถ้าลืมนตาทำสมาธิ ถ้ามันเป็นจริงๆ ขึ้นมา มันจะเป็นสมาธิได้

เวลาเดินจงกรมนี่ ใสโฮ! มีผู้ที่มาประพฤติปฏิบัติบ่อย เดินจงกรมๆ เวลาจิตมันสงบมันลอย เบา ตัวเบาเนี่ยเห็นเป็นโครงกระดูกอยู่ข้างหน้าเลย เห็นเป็นโครงกระดูกอยู่ข้างหน้า นั่นนะ เป็นนิมิต ถ้าเป็นนิมิตก็คือนิมิต เห็น ถ้าสติมันดีอยู่มันเห็นเป็นโครงกระดูก เห็นโดยนิมิตของตนก็เห็นไป ถ้ามันเห็นขึ้นมา ถ้ามีสติปัญญาขึ้นมา เราให้มันชัดเจนขึ้นมา

พอชัดเจนด้วยสตินะ ถ้ามีคำบริกรรม พุทโธก็พุทโธชัดๆ ถ้ามีลมหายใจก็ลมหายใจชัดๆ ถ้าเดินจงกรมนะเดินจงกรมชัดๆ เดินจงกรมบางคนเดินด้วยฝ่าเท้าไถ กำหนดลงที่เท้า แต่บางคน

กำหนดลงที่ปลายจมูก นั่นลืมนำทั้งนั้น ลืมนำก็เป็นสมาธิได้ หลับตาก็เป็นสมาธิได้ ถ้ามันเป็นสมาธิ สมาธิคือสมาธิ ไม่เกี่ยวกับตา

แล้วถ้า จกขุ อุทปาที ญาณ อุทปาที ปณฺญา อุทปาที อันนั้นเวลามันยกขึ้นสู่ ปัญญา ทำสมาธิมันเป็นบาทฐาน สมถกรรมฐาน ฐานที่ตั้งแห่งการงาน การทำสมาธิทำเพื่อเป็นบาทเป็นฐาน

พระกรรมฐานๆ พระกรรมฐานเห็นใหม่ ไม่ใช่พระเข้าถาน พระเข้าถานก็ถ่ายอยู่ในถาน นั้นมีแต่ขี้ ถ้ากรรมฐาน สมถกรรมฐาน ฐานที่ตั้งแห่งการงาน ค้นคว้าหาฐานของตน ค้นคว้าหาฐานของตนเห็นใหม่

จิตนี้เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ เวลามันเวียนว่ายตายเกิดมันมาเกิดเป็นเรานี่ไง พอมาเกิดเป็นเรา เรามีสติปัญญาเห็นใหม่ เรามีสติปัญญา เรื่องโลกๆ ใครก็ทำหน้าที่การงานได้ งานของโลกแบ่งปันกันได้ ช่วยเหลือเจือจางกันได้ แต่เวลาจะค้นคว้าหาใจของตน ค้นคว้าหาใจของตนทำแทนกันไม่ได้ มันไม่มีใครทำแทนใครได้

แม้แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สามเณรราहुล ขอสมบัติเห็นใหม่ เวลาขอสมบัติๆ ก็ขอสถานะการสืบทอดอำนาจการเป็นกษัตริย์ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นศาสดาพิจารณาแล้วสมบัติๆ มันควรเป็นสมบัติอะไร องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะให้สถานะความเป็นกษัตริย์ความปกครองโลก เรื่องโลกๆ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่ปรารถนา

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอก “ถ้าอยากมาขอสมบัติ อยากได้สมบัติ ให้พระสารีบุตรบวชให้”

เวลาพระสารีบุตรบวชให้เห็นใหม่ ให้พระสารีบุตรเป็นผู้อบรมสั่งสอน สุดท้ายเป็นพระอรหันต์ขึ้นมา ถ้าอยากได้สมบัติ สมบัติอัตตสมบัติกับใจดวงนั้น ถ้าอัตตสมบัติกับใจดวงนั้น องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าประทานให้

เวลาพระเจ้าสุทโธทนะก็หวัง เวลาลูก องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบวชไปแล้ว ก็อยากได้หลานเพื่อปกครองไป แต่สุดท้ายแล้วนะ เวลานั้นมีความคิดทางโลกขนาดไหน องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็เทศนาว่าการ จนพระเจ้าสุทโธทนะก็เป็นพระอรหันต์เหมือนกัน นี่อึดตบสมบัติในใจดวงนั้น ถ้ามันเป็นธรรมๆ มันเป็นธรรมในหัวใจ นี่สามเณรราหูขอสมบัติ ขอสมบัติๆ เป็นโลกไฉ

นี่ก็เหมือนกัน เวลาจะประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เวลาบอกว่าเป็นอุบาสก อุบาสิกา อุบาสก อุบาสิกาเขาจะประพฤติปฏิบัติของเขา เวลาประพฤติปฏิบัติมันควรจะมีเวลาปฏิบัติ สัปดาห์ละ ๔ สถานที่ที่เป็นสัปดาห์ละ หมู่คณะเป็นสัปดาห์ละ ศึกษากิจเป็นสัปดาห์ละ ความคิดเสมอกัน ความเห็นเสมอกัน แล้วครูบาอาจารย์เป็นสัปดาห์ละ ถ้าครูบาอาจารย์เป็นสัปดาห์ละ ครูบาอาจารย์จะไม่คลุกคลีกัน

การค้นคว้าหาจิตๆ หลับตาสมาธิ ลืมตาสมาธิ สมาธิเป็นของทำง่ายๆ หรือ ถ้าเป็นของทำง่ายๆ ขึ้นมา สมาธิมันต้องอยู่ในหัวใจนั้น ถ้าสมาธิมันอยู่ที่ไบลานเปล่าๆ มันอยู่ที่สมมุติอยู่ที่ปากกาอยู่ที่ดินสอ มันจะเป็นสมาธิได้อย่างไร เวลาธรรมะๆ ขึ้นมาไบลานเปล่าๆทั้งนั้น เอาแต่บาลีแล้วมาได้มาแย้งกัน มาโต้มาแย้งกันว่าไฉนั้นถูก ไฉนั้นผิด แต่ไม่มีความเป็นจริงเลย

เพราะสมาธิหลับตา สมาธิลืมตา สมาธิมันยังไม่รู้จัก ถ้ามันรู้จักสมาธิมันไม่กล้าพูดว่าหลับตาหรือลืมตา สมาธิเป็นสมาธิ ไม่มีหลับตาลีลืมตา มีแต่มีจิตหรือสัมมาเท่านั้น

ถ้าเป็นมีจิตสมาธิเห็นไหม มีจิตมันติด มีจิตมันส่งออก มีจิตมันขลัง มีจิตมันมีทิวฐิมานะในตัวของมัน แล้วมันไปโทษคนอื่นนะ ไปโทษไฉพวกหลับตาว่าหลับตานี้มันเป็นพวกเครื่องรางของขลัง มันเป็นพวกเทวนิยม มันเป็นพวกเรื่องเทวดา มันไม่เข้ามาสู่ใจ

แล้วเข้าจริงหรือ ลืมตาเข้าจริงหรือ ลืมตาอยู่ไหน สมาธิอยู่ไหน ถ้าคนเคยทำสมาธิได้ จะไม่กล้าพูดว่าลืมตาหลับตา เพราะสมาธิไม่มีลืมตาและหลับตา ลืมตรงไหน หลับตรงไหน หลับก็ตกวางค์ไฉ ลืมตา ลืมตาก็ส่งออกไป แล้วมันเป็นสมาธิตรงไหน สมาธิยังทำไม่เป็น ยังทำไม่ได้

**ถ้าคนทำสมาธิได้ ต้องพูดสมาธิถูก ถ้าคนทำสมาธิได้ ต้องรู้จักสมาธิ ขณิกสมาธิ
อุปจารสมาธิ อัปปนาสมาธิ สมาธิเป็นอย่างไร ศิล สมาธิ ปัญญา ถ้าไม่มีสมาธิ
ภาวนามยปัญญาเป็นไปไม่ได้**

เราไม่เกิดเป็นคน เราจะเป็นคนมาได้อย่างไร เพราะเราเกิดเราถึงเป็นคน แล้วสถานะของ
คนมันดีหรือชั่ว มันอยู่ที่พฤติกรรมของคนคนนั้น แล้วเวลาจิตที่มันมีศรัทธาความเชื่อมากน้อย
แค่ไหน มันอยู่ที่พฤติกรรมของจิตดวงนั้น ถ้าจิตดวงนั้นมันมีอำนาจวาสนา มันไม่เชื่ออะไรที่ไร้
เหตุผลอย่างนี้หรือ ถ้ามันไม่เชื่ออะไรที่ไร้เหตุผล มันต้องพิสูจน์กัน

เวลาครูบาอาจารย์ของเราจะ เวลาท่านอบรมสั่งสอน เห็นไหม อิริยาบถ ๔ คนเราเกิดมา
ผลของร่างกาย ถ้าทางการแพทย์เพราะครูบาอาจารย์ท่านก็เกิดมากับโลกทั้งสิ้น ร่างกายของ
มนุษย์มันทนได้แค่ไหน ร่างกายของมนุษย์ ร่างกายของมนุษย์มันจะทนกับการเผชิญ เผชิญกับ
ความทุกข์ความยากได้มากน้อยแค่ไหน

**ถ้ามากน้อยแค่ไหนก็ต่อสู้กับมัน เวลาต่อสู้กับมัน ไม่เอาร่างกายนี้เป็นใหญ่ เอา
หัวใจนี้เป็นใหญ่ ถ้าหัวใจนี้เป็นใหญ่เพราะอะไร เพราะการประพฤติปฏิบัติค้นคว้าหา
ใจของตน ค้นคว้าหาหัวใจของตนทั้งสิ้น**

ถ้าค้นคว้าหาหัวใจของตนนะ การเริ่มค้นคว้าหาหัวใจของตนก็เริ่มต้นใจ เริ่มต้นขึ้นมา
พยายามทำความสงบของใจเข้ามา แต่เนี่ย “ไม่ต้องทำ ไม่ต้องทำ เรื่องไปทำนี่มันเป็นเรื่อง
อิทธิฤทธิ์ มันเป็นเรื่องอภินิหารไป”

สมาธิลืมนตาก็ลืมนตาเหมือนกันอยู่อย่างนั้น ลืมนตาอยู่กับโลกแล้วบอกนี่โลกุตตระ ถ้าถือศีล ๕
นี่เป็นพระโสดาบัน ศีล ๕ สมบูรณ์เป็นพระโสดาบัน “ฮ้า! ศีล ๕ สมบูรณ์เป็นพระโสดาบันหรือ”
ถ้าศีล ๘ เป็นพระสกิทาคา “ฮ้า! มันเป็นขึ้นมาได้อย่างไร”

ศีล สมาธิ ปัญญา เรื่องศีล เรื่องศีลพระกรรมฐานของเรา เวลาประพฤติปฏิบัตินะ เวลา
พระนี้วิบัติ ๔ อุปัชฌาย์วิบัติ กรรมวาจาวิบัติ อัครวิบัติ สีมาวิบัติ วิบัติ ๔ วิบัติ ๔

เวลาพระเราบวชมาแล้วนี่เวลาภาวนานี้ต่อสู้ขนาดไหน ถ้ามันพิจารณาแล้วมันไม่ลงใจ
ทัพหิกรรมบวชซ้ำๆ เพื่อตัดความเป็นอุปัชฌาย์ที่มันเกี่ยวเนื่องกันมา เพราะมันไม่ขาวสะอาดใจ

ถ้าไม่ชาวสะอาดขึ้นมาเนี่ยมันก็ล้งเลงสยในการกระทำของตน อदनอนผ่อนอาหารขนาดไหนแล้วสมาธิมันลงไม่ได้ พอจิตมันจะลงเห็นใหม่ พอมันจะลงขึ้นมา มันแดงออกๆ นี่เวลาเขาทำสมาธิ เขารู้กันขนาดนั้น

เวลาสมาธิมันจะลง จิตเรามันละเอียด ถ้าสติไม่ทันกับจิตของตน ถ้าสติไม่ทันกับจิตของตน แวบ! หลับไปเลย หาย หายแวบ! หายแวบไปแล้วนั่งเฝ้าอยู่อย่างนั้นนี่ตกแก้วค์ จะกี่ชั่วโมงก็ได้ กำหนดเวลาออกก็ได้ อย่างนี้เป็นสมาธิหรือ มิจฉา จะว่าไม่เป็นสมาธิก็เป็น เพราะมันนั่งหลับไป นั่งหลับไป หลับไปโดยไม่รู้ตัว เวลาารู้สึกตัวสะตุงเลยนะ ตื่น อู้ฮู! นั่งภาวนาตั้งหลายชั่วโมง โอ้ย! สูดยอๆ นี่หลับตาสมาธิ นี่เป็นสมาธิใหม่ เป็นมิจฉา

แต่ถ้าเป็นสัมมาๆ เวลาหายใจเข้า หายใจออก เวลากำหนดพุทโธๆ ถ้ามันลงเห็นใหม่ เวลาถ้ามันลง มันจะลงมาก ลงน้อย ลงแล้วค้างไว้ ลงแล้วลงไม่ลง เวลาลงแล้วกลัวมาก หวาดเสียไปหมดเลย เพราะอะไร

เพราะรสชาติไง รสของธรรม รสของสมาธิธรรม รสของสติ ถ้าสติสัมปชัญญะมันสมบูรณ์แบบ มันไม่คิดไปวอกแวกวอแวขนาดไหน พุทโธก็พุทโธได้ สมาธิก็ทำได้ นี่กำหนดอะไรก็ได้ กำหนดแล้วกำหนดต่อเนื่องไปๆ

ถ้ากิเลสมันรู้เท่าทันแล้ว มันก็คาอยู่อย่างนั้น ไม่ลงหรอก เวลามันคา มันทำอย่างไร ทำอย่างไรก็ขยับก็เปลี่ยนอิริยาบถก็ได้ เดินก็ได้ นั่งก็ได้ ยืนก็ได้ เปลี่ยนขยับมัน ถ้าขยับมันแล้วพุทโธต่อเนื่องไป การพุทโธต่อเนื่องคือคำบริกรรม

เวลาคนที่ทำแล้วไม่ได้ผล ไม่ได้ผลนะ เวลาหลวงปู่มั่นท่านพูด มันไม่มีคำบริกรรม ไม่มีคำบริกรรม มันไม่มีนวัตกรรม มันไม่มีการกระทำในใจนั้น ใจนั้นไม่มีการกระทำมันจะลงสู่สมาธิได้อย่างไร ถ้าไม่ลงสู่สมาธิมันคาอยู่อย่างนั้น มันคาเพราะอะไร

มันคาเพราะอารมณ์ความรู้สึกของตนไง นี่ไง เวลาที่ภูมิมานะในหัวใจใจ มันมีของมันอยู่ทั้งสิ้น การกระทำความสงบของใจเข้ามา มันก็ต้องมีสติมีสัมปชัญญะ การดูแลรักษามันก็ต้องมีการกระทำ ลืมตาเฝ้าอยู่อย่างนั้น สมาธิลืมตา มันจะได้ไม่มีอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ ถ้ามีอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์นั้น นั่นนะเป็นความผิดใจ มันเป็นเรื่องไสยศาสตร์

มันเป็นเรื่องวาทสนาของคนนะ เวลาหลงปุ้มนั่นท่านพูด ให้อั้วกจิตที่มันคึกคะนอง จิตที่คึกคะนองเวลาลงสู่สมาธิแล้ว ให้อั้ว! มันมหัศจรรย์ หลวงปู่เสาร์เวลาลงแล้วลอย ตัวลอย ท่านต้องพิสูจน์ว่าลอยจริงหรือเปล่า หลวงปู่เสาร์

เพราะครูบาอาจารย์ท่านต้องสร้างบุญกุศลของท่านมา มันถึงย่อนกลับเข้ามาค้นคว้าหาใจของตน แล้วเวลาค้นคว้าหาใจของตน ถ้ามันเป็นความจริงขึ้นมาเห็นใหม่ เพราะมันแค่สงบได้ มันก็มีความสุข พออยู่พอกินไ้

หลงตาพูดประจำ ทำสมาธิได้พออยู่พอกิน พออยู่พอกินคือมีความสุขสงบในใจนี้ ใจนี้ไม่เร้าร้อน

คุณสิ เวลาความรู้สึกนึกคิดเวลามันพุ่งซ่าน มันคิดนะ คิดโทษตัวเอง คิดโทษสังคม คิดโทษเขาไปทั่ว มันบ้าหอบฟาง มันทุกข์ขนาดไหน แล้ววันไหนถ้ามันปล่อยวางหมดเลย มันเป็นอิสระของมัน โลงโง่งไปหมดเลย **สุขอื่นใดเท่าจิตสงบไม่มี มันมีความสุขของมัน แต่ความสุขนี้เกิดขึ้นมาจากเหตุ เกิดขึ้นมาจากคำบริกรรม เกิดขึ้นมาจากปัญญาอบรมสมาธิ**

มันเกิดขึ้นจากเหตุ มันต้องมีเหตุผลของมัน ถ้ามีเหตุผลของมัน นี่ไง สัมมาทิฐิ ความเห็นถูกต้องดีงาม ถ้าความเห็นถูกต้องดีงามขึ้นมา เราจะทำได้ง่ายทำได้ยากก็แล้วแต่ มันก็เป็นอำนาจวาสนาของเรา ถ้ามันเป็นอำนาจวาสนาของเรา เราก็พยายามทำของเราให้มันดีขึ้นมา ถ้าทำดีขึ้นๆ ถ้ามีสติสัมปชัญญะมันก็เป็นประโยชน์กับเราไ้ ถ้าไม่มีสติสัมปชัญญะมันอยู่ที่อำนาจวาสนาของคนนะ

เทวทัต เทวทัตเวลาบวชมาเป็นญาติโดยสายเลือดกับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เวลาบวชมาแล้วมีศักดิ์ศรีมีความยิ่งใหญ่ นัก เวลาทำสมาธิเห็นใหม่ นี่ๆ สมาธิลืมนตาไ้ ทำสมาบัติไ้ พอทำฌานสมาบัติขึ้นมาได้ มีฤทธิ์มีเดช กำหนดแปลงร่างเป็นพญานาค เป็นงู เป็นอะไร เป็นไ้หมดเลย ถ้ามันเป็นอภิญาเป็นไ้หมด ก็เป็นอภิญา ก็เป็นไ้ พอเป็นไ้ขึ้นมาไ้สำคัญตน มันไม่ทวนกระแสกลับเข้ามาไ้

นี่ไง สมาธิลืมนตา ลืมนตาแต่ขาดปัญญา พอขาดปัญญาขึ้นไปไ้สำคัญตนไ้ คิดแล้วคิดเล่า “องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็อายุมากแล้ว สงฆ์นี้ให้ข้าพเจ้าปกครองแทน” องค์

สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า “เทวทัต แม้แต่พระสารีบุตร พระโมคคัลลานะ อัครสาวกเบื้องซ้าย และเบื้องขวา เรายังไม่ให้ออกครองเลย เราจะให้เทวทัตปกครองได้อย่างไร”

นี่ไง นี่สมาธิลี้มตา ฌานสมาบัติแต่มันไม่ได้ชำระล้างกิเลสในใจใจ มันก็มีปฏิฆะมานะ อยากจะยึดครอง อยากจะปกครอง สุดท้ายแล้วก็ไปคิดวางแผนเห็นใหม่ ถ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่ให้ทำ เราก็พยายามจะสร้างผลงานไง เวลาสร้างผลงานก็มาขอพระองค์ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สร้างผลงานไง

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ถ้ามีพระประพฤติผิด ในธรรมและวินัย หรือประพฤติผิดโดยทำให้ศรัทธาไทยตกลง ศรัทธาชาวพุทธนี้ก็มาฟ้ององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระองค์นั้นทำผิดอย่างนั้น พระองค์นี้ทำผิดอย่างนี้ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะเรียก องค์นั้นมา ท่านทำอย่างนั้นจริงๆ หรือ ถ้าทำจริงเห็นใหม่ นี่ก็เป็นบัญญัติ ถ้าบัญญัติมีอยู่แล้วยัง หลีกเลียงก็เป็นอนุบัญญัติที่ธรรมและวินัยที่มีมา ๒๐,๐๐๐ กว่าข้อ

เทวทัตก็มาขอ ต่อไปนี้พระไม่ให้รับภิกษิณมณฑล ให้อยู่โคนไม้ แล้วไม่ให้ฉันเนื้อสัตว์ นี่ขอพร ๕ ข้อ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่อนุญาต เพราะการอนุญาตมันเป็นการปิดกั้นโอกาสของคน นี่ปิดกั้นโอกาสของคน ต้องทำอย่างนี้ๆ แล้วจิตใจของคนที่ยังอ่อนด้อยมันทำไม่ได้ มันควรจะได้ประโยชน์ขึ้นมา มันไม่ทำอย่างนี้ได้ประโยชน์เหมือนกัน

ฉะนั้น องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจึงเห็นว่า ถ้าเทวทัตขอพร สิ่งที่ว่ามันเข้มงวด เข้มข้น ไม่ฉันเนื้อสัตว์ ไม่รับภิกษิณมณฑล ห้ามอยู่ในเรือนในกุฏิให้อยู่โคนไม้ ๕ ข้อ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่าถ้าใครปรารถนาทำ ใครปรารถนาจะทำ คำว่า “ใครปรารถนาจะทำ” คือเขาเห็นและพร้อมใจและมีความอยากกระทำ ให้ เราอนุญาต แต่ไม่ใช่บังคับทุกๆ คน ไม่ใช่ บังคับสังคมทั้งหมด แต่ถ้าใครอยากจะทำเข้มแข็งเข้มแข็งทำเพื่อประโยชน์ของตน เราอนุญาต

เทวทัตได้โอกาสเลย องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอ่อนแอ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่เข้มแข็ง ผู้เราไม่ได้ ไปโฆษณาชวนเชื่อ เอาพระไปอีก ๕๐๐ องค์ แยกสงฆ์ตั้งแต่บัดนี้ ไป องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าให้สารีบุตร พระโมคคัลลานะ ไปเอากลับมา

ประกาศ เจอพระอนันท์ บอกพระอนันท์ “อนันท์ เธอบอกองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าว่า ตั้งแต่บัดนี้ไป เราจะลงอุโบสถของเราเอง เราจะไม่ลงอุโบสถร่วมกับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า” นี่ทำสงฆ์แตกแยก นี่เป็นอนันตริยกรรม ใ้ที่ว่าได้มานสมาบัติ ได้อภิญญาหมดเกลี้ยง นี่ไง สมาธิลืมนตา สมาธิลืมนตาเลยไม่เป็นสมาธิอีกเลย เพราะอะไร เพราะมันเสื่อมสภาพหมดเลย เสื่อมสภาพเพราะอะไร เพราะทำดีตนเสมอองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นี่ไง เวลามันทำตนดีตัวเสมอณะ เสื่อมหมดนะ สมาธิลืมนตา สมาธิลืมนตา สมาธิหลับตา

สมาธิจะลืมนตาหรือหลับตานี้เป็นสมาธิ แล้วยกขึ้นสู่วิปัสสนา สมาธิเป็นสมาธิ

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนเรื่องอริยสัจ ทุกข์เหตุให้เกิดทุกข์ ทุกข์ดับวิธีการดับทุกข์ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ การดับทุกข์ด้วยมรรค องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนเรื่องอริยสัจ เรื่องสัจจะความจริงในพระพุทธศาสนา

ในพระพุทธศาสนาสอนเรื่องทุกข์ เหตุให้เกิดทุกข์ ทุกข์ดับ วิธีการดับทุกข์ ภิกษุบวชมาแล้วให้อยู่เรียบง่าย ให้อายุยืนคั่นคว่าหาใจของตน ให้อายุยืนประพฤติปฏิบัติขึ้นมาด้วยอริยสัจ ด้วยสัจจะความจริงในใจของตน

ไม่ใช่ไปเที่ยววิภาคสังคม ไปเซตตชุนฺหาสังคม เรื่องโลกๆ นั่นเป็นเรื่องอุบาสก อุบาสิกาเป็นเรื่องของอุบาสก อุบาสก อุบาสิกาเขาอยู่กับโลก เขาก็หาอยู่หากินแบบโลกๆ การหาอยู่หากินแบบโลก อุบาสก อุบาสิกา เขาอาศัยพระพุทธศาสนาเป็นเครื่องบรรเทาทุกข์เท่านั้น

นักรบๆ นักบวชผู้ที่เขาสัจจะเอาความจริงในใจของตน พยายามหาที่สงบสงัด หาที่วิเวกธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในพระไตรปิฎกมากมายมหาศาล ไม่ให้คนลุกคลีกันให้ต่างคนต่างดูแลรักษาใจของตน

ทางของฆราวาสเป็นทางที่คับแคบ อุบาสก อุบาสิกาเขาคับแคบ เขาต้องทำหน้าที่การงานของเขา เขาต้องมีอาชีพของเขา เขามีเวลาภาวนาไม่เหมือนกับภิกษุ

ภิกษุเป็นทางกว้างขวางๆ ภิกษุเลี้ยงชีพด้วยปลีแข้ง เข้าขึ้นมาก็บิณฑบาตเลี้ยงชีพ ๒๔ ชั่วโมง ๒๔ ชั่วโมงนี้ มีโอกาสประพฤติปฏิบัติได้มากมายมหาศาล สิ่งที่มีโอกาสมากมายมหาศาล ภิกษุไม่ลุกคลีกัน เพราะภิกษุเป็นนักรบ รบกับอะไร รบกับกิเลส

ต้นหาความทะยานอยาก ไม่ใช่รบกับสังขม ไม่ใช่รบกับกระแสสังขมให้เขายกย่องบูชา ไม่ใช่
รบให้คนยอมรับ ไม่ใช่รบกับหมู่สงฆ์ ไม่ใช่

รบกับใจของตน ไม่มีสมาธิลืมนตา สมาธิหลับตา มีแต่สัมมาสมาธิหรือมิจฉาสมาธิ มีแต่
มิจฉาหรือสัมมา ถ้ามิจฉาก็มิจฉาโลกๆ โลกียปัญญา โลกุตตรปัญญา สังขมเป็นโลก โลกีย
ปัญญา นักบวชทั่วไปก็เป็นโลกียปัญญา

“เขาหลับตามันเป็นเรื่องอภิญญา เป็นเรื่องของขลัง ใ้พวกเราลืมนตาเป็นโลกุตตระะ”

โลกุตตระตอนลืมนตามันไม่มีอยู่จริง มันเป็นคัมภีร์ไบเบิลแปลๆ มันเป็นไบเบิลแปล
เป็นคัมภีร์นะ เป็นบาลีขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่มันแปลประโยชนี่ในหัวใจนั้น
ในหัวใจว่างแปลถึงไม่มีที่มาที่ไป ไม่มีเหตุ

ธรรมทั้งหลายมาแต่เหตุ แต่หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านประพฤติปฏิบัติของท่าน เวลา
ท่านทำความสงบในใจของท่าน เวลาทำความสงบในใจของท่านยกขึ้นสู่วิปัสสนา พิจารณากาย
แล้วพิจารณากายแล้ว พิจารณากาย พิจารณากายนะ พิจารณากายไปแล้วออกมาแล้วท่านก็
เป็นปกติของท่าน สุดท้ายเลยนะ ท่านมาพิจารณาในใจท่าน

เวลาไปปรึกษาหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่เสาร์เห็นไหม “ผู้มีปัญญามาก ปัญญาน้อย อำนาจ
วาสนาคนมันแตกต่างกัน” เวลาไปปรึกษาหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่เสาร์บอกว่า “ท่านมีปัญญามาก
ท่านต้องแก้ตัวท่านเอง”

เวลาท่านมาเดินจงกรม นั่งสมาธิภาวนา สุดท้ายแล้วมาลาสิ่งที่อำนาจวาสนาสั่งสม
บุญญาธิการมาอันนั้น ที่ปรารถนาเป็นพระโพธิสัตว์ๆ เวลาท่านลาพระโพธิสัตว์แล้วกลับไปทำ
ความสงบของใจเข้ามา พอใจสงบแล้วยกขึ้นสู่วิปัสสนาพิจารณากาย พอจิตสงบแล้วมันเห็น
กายโดยอำนาจวาสนา ถ้าจิตสงบแล้ว นี่ใจ น้อมไปสู่กาย จิตสงบแล้วน้อมให้มันเห็นกาย จำพึง
ให้มันเห็นกาย เพราะจิตมันสงบไป ไม่มีสมาธิลืมนตา สมาธิหลับตาหรือ

สมาธิเป็นสัมมาสมาธิ ไม่ใช่เป็นอภิปัญญาที่ออกไปรับรู้สิ่งต่างๆ ให้เป็นสมาธิด้วยความมั่นคงของมัน เวลาเป็นสมาธิความมั่นคงของมัน เพราะเอกัคคตารมณจิตตั้งมั่น จิตมีกำลังของมันแล้วนุ่มไปๆ พอนุ่มไปสู่กาย พอเห็นกายขึ้นมาพิจารณากาย

พิจารณากายไม่ใช่พิจารณาด้วยกล้อง ด้วยการวิเคราะห์หิวจจัย ด้วยอุปาทาน ด้วยจินตนาการ เต็มไปหมดเดี๋ยวนี้ พิจารณากายๆ กายอะไรของมึง!

แต่ถ้าเป็นสติปัฏฐาน ๔ จิตสงบแล้วยกขึ้นสู่วิปัสสนา จิตสงบแล้วเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรมตามความเป็นจริง ขณะที่เห็น เห็นโดยจิตของตน แต่เขาว่า “ไม่ใช่ มันเป็นเจโต มันเป็นอภิปัญญา มันไม่ใช่สมาธิลืมนตา มันเป็นไปไม่ได้”

ธรรมกถึก วินัยธร มันเถียงกัน ด้วยมันผิดทั้งคู่ มันไม่รู้ทั้งคู่ มันเถียงกันปากเปียกปากแฉะ ทำให้สงฆ์แบ่งเป็นสองฝักสองฝ่าย เพราะความไม่รู้นั่นละ

แต่ถ้าเป็นความมั่งรู้ หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านเอาแต่หัวใจของท่าน ท่านพิจารณาในใจของท่าน เวลาใจของท่านที่มันพิจารณาแล้วมันไม่ได้ผล คือมันไม่ได้ผล เวลาพิจารณาไม่ได้ผล มันต้องมีเหตุมีปัจจัยของมัน ก็หาเหตุหาผลของตน ลาคความเป็นโพธิสัตว์นั้น เวลาจิตสงบแล้วนุ่มไปสู่กาย ยกกายขึ้นสู่วิปัสสนา จิตที่มันสงบแล้วจิตที่มันตั้งมั่นแล้ว สมาธิที่มันตั้งมั่น สมาธิมีกำลังแล้ว เวลาฝึกหัดใช้ปัญญา เวลาฝึกหัดใช้ปัญญาใช้ปัญญาในอะไร

นี่ไง ไม่รู้จักกิเลส แก้กิเลสไม่ได้ “โอ! ใครจะไปเห็นกิเลสได้ กิเลสมันเป็นนามธรรม ใครจะไปรู้ไปเห็นมัน” ไม่มีเหตุมีผลอะไรเลย แต่ชอบพูดบาลีนะ เอาบาลีมาแยกมาแยะมาแจกแจก คัมภีร์เปล่า ไบลานเปล่า ไบลานเปล่าๆ

เวลาหลวงปู่มั่นท่านพูด “บวชเปล่าๆ หัวโล้นเปล่าๆ ห่มผ้าเหลืองเปล่าๆ เวลาวิเคราะห์โดยกิเลสเปล่าๆ ไบลานเปล่า ไม่มีอะไรเป็นขึ้นเป็นอันเลย”

แต่มันเป็นกระแสโลก มันเป็นตรรกะ พอเป็นตรรกะ โลกเข้าใจได้ไง ถ้าเป็นนินายธรรมะ “ไอ้ไอ้! มันแทงทะลุได้ มันเข้าใจได้” นี่มันเป็นนินายธรรมะ เป็นนินายมเป็นนินายที่เอาบาลีมันเลย กลายเป็นไบลานเปล่า ไบลานเปล่าคือหัวใจว่างเปล่า ไม่มีความเป็นจริงในใจ ไม่มี

ถ้ามีมันต้องพูดถูก มันต้องรู้จักที่มา เหตุและผล แล้วมันเป็นจริงได้ ถ้ามันไม่มีที่มา ไม่มีเหตุไม่มีผล มันเป็นไปไม่ได้ ไม่มีอยู่จริง ไม่มีอยู่จริงก็ไม่รู้จักกิเลสใจ

แต่เวลาหลวงปู่มันนะ จิตสงบแล้วพิจารณากาย ยกกายขึ้นสู่วิปัสสนา วิปัสสนาคือปัญญาที่รู้แจ้ง วิปัสสนาใช้ปัญญาแยกแยะให้เป็นไตรลักษณ์ เวลาพิจารณามันปล่อยของมัน เวลาออกจากการวิปัสสนามา เออ! อย่างนี้ใช่ อย่างนี้ใช่เพราะอะไร

รสของธรรมชาติที่รสทั้งปวง เวลาเป็นสมาธิจิตสงบระงับ “อ้อ! นิพพานเป็นเช่นนั้นเอง” ไม่ใช่ มันยังไม่ได้ก้าวเดิน ไม่ได้ทำ สิ่งใดเลย แต่ถ้ามันจะทำ ทำอะไร ทำที่โบลานเปล่าใช่ไหม ทำที่ว่างในว่างเปล่าไม่มีหลักเกณฑ์ “แต่มันละเอียด ละเอียดมาก โอ๊ย! มันละเอียดสุดๆ” จินตนาการได้ทุกอย่าง ไม่มีเหตุผลเลย ว่างเปล่า

สมาธิหลับตา สมาธิลืมตา แล้วลืมนตาทำอะไรต่อ “โอ๊ย! มันละเอียดมันลึกซึ้ง โอ๊ย! สังโยชน์เป็นอย่างนั้นเอง นี่ไง รูปปราคะ อรูปปราคะ มานะเป็นอย่างนั้น”

โบลานเปล่า เอาโบลานมาวิเคราะห์หิววิจัย ของมันว่างเปล่า ว่างเปล่านะ คนเป็นนี้ จิตนี้เป็นนี้ เหวหนี่กรรม จิตที่เป็นนี้ เหวหนี่กรรมมีเจ้ากรรมนายเวร ถ้าเจ้ากรรมนายเวร การกระทำนั้น พอมีการกระทำนั้นจิตของคนมันแตกต่างกันด้วยเวรด้วยกรรมของจิตดวงนั้น อำนาจวาสนาของคนไม่เหมือนกันๆ

เวลาหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ครูบาอาจารย์ของเรา ท่านสอนเฉพาะบุคคล เวลารักษาคณใช้ ถึงจะเป็นโรคมะเร็งเหมือนกัน แต่เขาก็รักษาแตกต่างกัน มะเร็งมันเป็นคนละที่ มะเร็งมันรู้ชั้น ๑ ชั้น ๒ ชั้น ๓ ชั้น ๔ ชั้น ๑ รักษาให้หายได้ง่ายดาย ชั้น ๒ ก็ยังพอจะรักษาหาย ชั้นที่ ๓ และชั้นที่ ๔ มันรักษาได้ยากขึ้นมา รักษาอย่างไรก็ต้องรักษา เพราะรักษาให้หายไง มันจะรักษาให้เหมือนกัน มันเป็นไปไม่ได้หรอก

นี่ก็เหมือนกัน คัมภีร์โบลานเปล่า โบลานเปล่า เหมือนกันหมดเลย ทำอะไรมันก็อปปี้อาเลย แล้วเหมือนกันทั้งสิ้น เออ! อย่างนี้ก็มิด้วยเนอะ

ในการประพฤติปฏิบัติ ประเพณีวัฒนธรรมของชาวพุทธเราไปวัดไปวาเราก็ไปเหมือนกัน ตักบาตรเราก็ตักบาตรเหมือนกัน แต่เจตนาเราก็ไม่เหมือนกัน เจตนาเราก็ไม่เท่ากัน ความมูมานะความปากบั่นของคนก็ไม่เหมือนกัน อำนาจวาสนาของคนมันก็ไม่เหมือนกัน

ที่นี้คำว่า “เหมือนกัน ไม่เหมือนกัน” มันก็อยู่ที่อำนาจวาสนาของเราทั้งสิ้น เวลาเราจะประพฤติปฏิบัติ เราก็ต้องทำความเป็นจริงของเรา **ธมฺมสากัจฉา เอตมฺมงฺคลมุตฺตมํ** เวลาเราปรึกษาหารือกันก็ปรึกษาหารือกัน ปรึกษาหารือเสร็จแล้วก็เป็นเรื่องของเขาไม่ใช่เรื่องของเรา ถ้าเรื่องของเรา เราทำแล้วมันดูดีหรือไม่ มันทำแล้วมันเป็นประโยชน์กับเราหรือไม่ ถ้าไม่เป็นประโยชน์กับเรา เราพยายามทำที่เป็นประโยชน์กับเรา

นี่เวลาภาวนา นี่ไง อิริยาบถ ๔ ยืนเดินนั่งนอน ผู้ที่ถนัด นั่งเขาก็ถนัดของเขา ผู้ที่ถนัดเดินก็เดินของเขา ผู้ที่ยืนพิจารณาก็เยอะเยอะไป ทำสิ่งใดถ้ามันทำแล้วจิตมันสงบได้ ทำสิ่งใดแล้วจิตเรามีกำลัง ทำสิ่งใดแล้วจิตมันสงบแล้วยกขึ้นสู่วิปัสสนาได้ เราต้องทำอย่างนั้นๆ แล้วเวลาทำอย่างนั้นแล้วเวลากิเลสมันรู้เท่า เวลาหลงตาท่านกระหนาบประจำ “เวลาภาวนาไฉยงกว่าหมาตาย” ไฉยงกว่าหมาตายก็ทำซ้ำๆ ซากๆ ใจ

เวลาทำแล้วทำได้ เวลาเคยทำได้แล้ว ก็เลสถ้ามันรู้เท่าทันนะ ก็เลสมันอยู่ที่ความดำริ ความคิดของเราอยู่ภวาสวะอยู่ในภพนี้ สถานที่อยู่ของกิเลส ภวาสวะภพของเรานี้ สถานที่ในใจนี้ มันอยู่ในนี้ แล้วเวลาทำสิ่งใดมันก็รู้หมด ถ้ามันรู้รอบ ๒ รอบ ๓ เดียวมันพลิกแพลง มันเอาตายหมดละ เราก็ต้องหาหนทางพิจารณาของเราไป นี่พูดถึงเวลายกขึ้นสู่วิปัสสนานะ

เวลาครูบาอาจารย์ที่ท่านประพฤติปฏิบัติในสมัยพุทธกาล มันมีพระเดินจงกรมอยู่ไฉย เวลาพระเดินจงกรมอยู่มันมีสามีคนหนึ่ง สามีภรรยาเขามีปัญหากัน ภรรยาเขาหนีออกจากบ้านไป สามีเขาตามไปไฉย เห็นพระเดินจงกรมอยู่ เขาถามพระเลย

“เห็นเมียข้าพเจ้าไหม มาทางนี้”

“ไม่เห็น เห็นแต่โครงกระดูกมันเดินผ่านไป”

ถ้าเห็นแต่โครงกระดูกมันผ่านไปนะ แสดงว่าพระองค์นั้นท่านภาวนาของท่าน นี่สมาธิลืมนตาๆ ลืมนตาเดินจงกรมอยู่ ไม่ลืมนตามันจะเดินจงกรมได้อย่างไร แต่เวลาเดินจงกรมแล้วถ้าจิตมันสงบยกขึ้นสู่วิปัสสนาเป็นขั้นเป็นตอนมา ถ้ามันมีกำลังขนาดนั้น เวลามันมองคนเห็นเป็นโครงกระดูก มันผ่านไป นั่นนะ มหาสติ มหาปัญญาเชี่ยวชาญละ

เวลาคนพิจารณาอสุภะ อสุภะอย่างไร แคไหนอสุภะ แคไหนพิจารณากาย พิจารณากาย กายนอก ภายใน ภายในกาย พิจารณาอย่างไร เห็นไหม เวลาพูดในสติปัฏฐาน ๔ มีกาย จิตสงบ ระวังแล้วหลวงปู่มันเวลาท่านจิตสงบแล้วท่านยกกายขึ้นมาสูดวิปัสสนา ในสติปัฏฐาน ๔ มีกาย แต่ในกายไม่มีสติปัฏฐาน ๔ ในกายก็ว่างกาย โครงร่างกายของเรา กระดูก เนื้อ มันมีสติปัฏฐาน ๔ ตรงไหน แล้วตรงไหนมันเป็นสติปัฏฐาน ๔

นี่ไง สมาธิลืมนตานี้แหละ เห็นกายอย่างไร เขาเห็นกายก็เห็นนี่ไง อู้ฮู! เห็นกายนี้ แหม! ไม่เห็นแล้วละ มันซำด่าคร่ำ ใ้อโฮ! ปากเปียกปากแฉะนะ ปฏิภาณไหวพริบนี้ดีมาก ไบลานเปล่า นี่ ไบลานเปล่าๆ พูดเปล่าๆ ไม่มีเหตุมีผล มันเลื่อนลอย ถ้าเป็นประชาชนฟังก็ “อ้อโฮ! มันละเอียด มันลึกซึ้ง ละเอียดมากๆ”

แต่เราฟังแล้วละเอียดจนเป็นฝุ่นเลยแหละ ไม่มีพื้นฐานอะไรเลย ไม่มีพื้นฐานก็ไม่มีที่มา ที่ไป ไม่มาจากจิตมันก็ไม่เป็นสมบัติของจิตดวงนั้น **จิตที่เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะถ้าทำ ความสงบของจิตนั้นไม่ได้ ยกขึ้นสู่วิปัสสนาไม่ได้**

การที่จิตสงบแล้วยกขึ้นสู่วิปัสสนา จิตเห็นสติปัฏฐาน ๔ ตามความเป็นจริง ถ้าจิตเห็นสติปัฏฐาน ๔ ตามความเป็นจริง จิตเห็นสติปัฏฐาน ๔ ในสติปัฏฐาน ๔ มีกาย มีเวทนา มีจิต มีกรรม ในสติปัฏฐาน ๔ ใด

มันเป็นทางโลก ทางวิทยาศาสตร์ อนิจจัง สรรพสิ่งในโลกมีอยู่แล้วมันเปลี่ยนแปลง ออกมาเป็นอนิจจัง แต่อันตตาในโลกนี้ไม่มี ใครภาวนาไม่เป็น ไม่มี คนที่ภาวนาเป็น จิตสงบจิต ตั้งมั่น เกิดขึ้น อันตตาเห็นไหม เกิดขึ้น มันมีที่ไหนที่จะเกิด

จิตนี้อุบัติใช้ใหม่ ในไซ้ ในครรรค์ ในน้ำคร่ำ ในโอปปาทิกะ กำเนิด ๔ จิตนี้กำเนิด ๔ ใน วัฏฏะ แล้วเวลาถ้าจิตมันสงบ จิตสงบก็จิตของเราใจ มีภาวสวะใจ สัมมาสมาธิคือตัวจิตใจ แล้ว

ถ้าจิตสงบแล้วถ้ามันเห็นสติปัฏฐาน ๔ มันเห็นสติปัฏฐาน ๔ เห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม มันเกิดขึ้นตั้งอยู่คือวิปัสสนา ตั้งอยู่คือปัญญา เวลามันแปรสภาพของมันไปนี่ไตรลักษณ์ เวลาจะทำลายกิเลส เวลาจะต่อสู้กับกิเลส เวลาจะเห็นกิเลส เขาเห็นกันตรงนี้

นี่สมาธิลืมนตาถ่อยเลย ลืมนตาจนไม่เห็นอะไรเลยหรือ ลืมนตาส่งออกข้างนอกใช้ใหม่ ลืมนตาแต่อบรมสั่งสอนคนอื่นใช้ใหม่ แต่ไม่ลืมนตาหัวใจของตนหรือ ไม่ลืมนตาดูกิเลสใช้ใหม่ ไม่ลืมนตา

สติปัฏฐาน ๔ เห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม เห็นใหม่ สติปัฏฐาน ๔ สติปัฏฐาน ๔ มันมี ถ้าในกายไม่มีสติปัฏฐาน ๔ “โธ่! จิตสงบแล้วจับเวทนา พิจารณาเวทนานะ ถ้ารู้เท่าทันเวทนาแล้วมันจะเท่าทันกิเลส” ว่าไปนั่นเลยนะ เวลาพูดมันคัมภีร์เปล่า ไบลานเปล่าๆ เพราะอะไร เพราะไม่รู้จักสมาธิ ไม่รู้จักจิตของตน เริ่มต้นจากที่จิตไม่ได้ จิตนี้เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ ถ้าจิตไม่สงบเข้ามาถึงฐานที่ตั้งแห่งสมถกรรมฐาน ฐานที่ตั้งแห่งการงาน งานมันเกิดอย่างไร

“โธ่! หลับตาขึ้นมาดูไปหมดเลย เห็นเทวดา อินทร์ พรหม เห็นไปหมดเลย” ผัน คนเขาฝันดีกว่านี้อีก แล้วนักเขียนเขาเขียนนวนิยายเห็นใหม่ ๒ ภาพ ๓ ภาพนั่นนะ ทวิภาพนั่นนะ มันก็กฎแห่งกรรม กฎแห่งกรรมตอนนี้เขียนเป็นนิยายกำลังมาแรง

แต่ความจริงๆ เรามีเวรมีกรรมนะ เรามีเวรมีกรรม คำว่า “มีเวรกรรม” สัตว์โลกเป็นไปตามกรรม แล้วเรามีเวรมีกรรม กรรมความรู้สึกลึกซึ้งนึกคิดของเรามันมีมากน้อยแค่ไหน แล้วเวลาที่เรามาเกิดเป็นมนุษย์ เวลาอายุห้าเรามีเท่าไร แล้วเวลามาบวชเป็นพระ อายุพรรษาเรามากขึ้นๆ อายุพรรษามากขึ้น เราก็ต้องพยายามฝึกหัดหาความจริงในใจของตน ทั้งๆ ที่จิตวิญญาณมันมีอยู่แล้ว

จิตนี้เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ ชีวะสิ่งมีชีวิตในร่างกายเรานี้ ชีวะนี้มันเป็นตัวพลังงานที่มหัศจรรย์ที่สุด ธาตุรู้ๆ ปฏิสนธิจิต แล้วปฏิสนธิจิตเวลาเกิดมาแล้วด้วยอำนาจวาสนาของคนนะ คนที่มีอำนาจวาสนามากมันมีสติมีปัญญามีปฏิภาณ มีการศึกษาทางโลก มีวิชาการมาก ก็เลยลืมนตัวลืมนตนเป็นผู้ที่มีชื่อเสียงในสังคมไปนุ่น

โธ่คนที่สติปัญญาระลึกได้ก็พยายามจะฝึกหัด พยายามจะประพฤติปฏิบัติ พยายามจะฝึกหัดให้ได้ความจริงขึ้นมา แต่ไม่ได้ เพราะรุ่มมันทางออก มันไม่หุบเข้ามาไง รุ่มมันทางออก

เลย ความรู้มาก ศึกษามายิ่งใหญ่ มียศถาบรรดาศักดิ์ มันเลยหุบไม่เข้า ทำสมาธิได้ยาก ยากมาก พอยากมากขึ้นมาเห็นใหม่ ก็ท่องพุทโธไม่ได้ ทำสิ่งใดไม่ได้เพราะอะไร

เพราะความรู้มันเยอะ พลังงานมันมาก มันขับเคลื่อนเต็มที่เลย ก็ต้องใช้ปัญญาอบรมสมาธิ ใช้ความคิดใจ ความคิดโล่ความคิดใจ ความคิดโล่ความคิดไปนี่คือปัญญาอบรมสมาธินะ ปัญญาอบรมสมาธิ ถ้าใช้ปัญญาอบรมสมาธิมีปัญหาโล่ต้นความคิดของตนที่มันคิด ที่มี ความยิ่งใหญ่ ที่ทางวิชาการรอบรู้มันคืออะไร เพราะอะไร เพราะพลังงานของเรา ชีวะมันส่ง มันขับเคลื่อนไปตรงนั้น

เวลากำหนดพุทโธๆ ก็เหมือนกัน เวลาพุทโธๆ สิ่งทีพลังงานที่มันขับเคลื่อนไปให้ขับเคลื่อนไปที่ พุทโธ พุทโธเป็นสถานที่กัน ให้พลังงานมันย้อนกลับ พุทโธๆๆ พุทโธจนพุทโธไม่ได้ใจ พุทธานุสติ ธัมมานุสติ สังฆานุสติ เวลามันคิดทางวิชาการคิดทางโลกไป มันเป็นวิชาการ มันเป็นทางโลกไป ยิ่งคิดมันยิ่งฟุ้งซ่าน ยิ่งคิดมันยิ่งเร่ร่อน ยิ่งคิดมันยิ่งพอใจ ยิ่งคิดมันไปไม่หยุดหยอก

แต่พุทโธๆๆ มันไปไม่ได้ พุทธะ ธรรมะ สังฆะ เทวดา มรณานุสติ คิดตายๆๆ นี่มันไปไม่ได้ ตายๆๆๆ หดหมดละ เพราะพลังงานชีวะมันส่งออกโดยธรรมชาติของมัน พอมันตายๆๆๆ มันก็สลดสังเวชเข้ามา หดตัวมันเข้ามา หดตัวเข้ามา จนมันพูดไม่ได้ นี่สมาธิใจ

ร่่มที่มันทางออกหุบได้ใหม่ มันจะหุบได้ด้วยสติของคนนั้น ด้วยสติ ด้วยปัญญาของคนนั้น มันจะหุบเข้ามาได้ คนอื่นหุบให้ไม่ได้ คนอื่นทำให้ไม่ได้ ผู้ที่มีอำนาจวาสนาถ้ามันคิดได้ มันทำได้ มันจะทำเพื่อตัวของมันเอง ถ้าคนที่ไม่มีวาสนา ก็ใช้ชีวิตมนุษย์หมดอายุขัยไป

นี่ไง พันธุกรรมของจิต จิตก็ได้มาตบแต่งในชาตินี้ ชาตินี้ ทำดีทำชั่วมากขนาดไหน มันก็ตกลงที่ใจเท่านั้นละ ความลับไม่มีในโลก มโนกรรม เจตนาเกิดจากจิต จิตเป็นผู้กระทำทั้งหมด แล้วเวรกรรมก็ลงสู่จิตทั้งหมด พันธุกรรมของจิตก็ได้ตบแต่งชาติหนึ่งแต่ถ้าสติปัญญาเดี๋ยวนี นี่ ไร ทำทาน ร้อยหนพันหนไม่เท่าทำสมาธิหนหนึ่ง สมาธิ ร้อยหนพันหนไม่เท่าเกิดปัญญาหนหนึ่ง ปัญญาที่เราภาวนากันนี้ ปัญญามันเกิดขึ้นมามากมายมหาศาลขนาดไหน นั่งสมาธิ นั่งสมาธิจนเป็นจริตนิสัย เวลาฝึกหัดภาวนาๆ นี่

เวลาครูบาอาจารย์ของเรา หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านได้สร้างบุญกุศลของท่านมา หลวงตาท่านพูด หลวงปู่มั่นท่านปรารถนาเป็นพระโพธิสัตว์ หลวงปู่เสาร์พระปัจเจกพุทธเจ้า ท่านสร้างของท่านมากมายขนาดไหน พอสร้างมามากมายขนาดไหน พอมาชาตินี้ เวลาท่านจะออกประพฤติปฏิบัติ เวลาจะออกประพฤติปฏิบัติพวกนี้เขาจะอธิษฐานไป

เวลาหลวงปู่มั่นได้ข้ามขนอนภพชาติ ขอนภพขนอนชาติได้ข้ามคือว่าสำเร็จ ชี้อาชาว เพียงแต่ยังไม่ได้เปิดตู้พระไตรปิฎก ถ้าเปิดตู้พระไตรปิฎก หลวงปู่มั่นท่านจะแตกฉานมากกว่านี้ อีก ความแตกฉานๆ นี่เฉพาะท่าน เพราะอย่างนั้นถึงได้มีอำนาจวาสนามาอบรมบ่มเพาะลูกศิษย์ลูกหาขึ้นมาไง ธรรมทายาทๆ ใจ มันเป็นบุญกุศลของชาติ มันถึงมีผู้มีบุญอย่างนี้มาเกิด

เวลาเกิดขึ้นมาแล้ว เวลาทำขึ้นมา ธรรมมาจากไหน ธรรมมาในใจของท่านด้วยความสมบุกสมบัน สมบุกสมบันด้วยร่างกายนะ เพราะจิตนี้มันอยู่ในร่างกายนี้ คนที่เกิดมามีกายกับใจ แล้วก็อยู่ที่วาสนา อำนาจวาสนารูปสมบัติรูปมันจะดีเด่นสมดุคแค่ไหน ก็จากศีล ๕ มนุษย์สมบัติ แล้วพอเกิดมาแล้วถ้ามีอำนาจวาสนา ได้ย้อนกลับมา

งานของเรา งานของโลกเป็นงานของโลก แต่เวลาเกิดมาเป็นมนุษย์เห็นพระพุทธศาสนา มีความเจริญรุ่งเรืองแล้ว บวชเรียนเข้ามาแล้วเป็นโบลานเปล่าๆ พุดเปล่าๆ อบรมบ่มเพาะเปล่าๆ ไม่มีข้อเท็จจริง ไม่มี ไม่มีข้อเท็จจริง

เวลาเด็กๆ มันไปฝึกหัดอานาปานสติ เมื่อก่อนเคยกลัว เดียวนี้ก็หายกลัวแล้ว เมื่อก่อนโกรธมาก เดียวนี้หายโกรธแล้ว ใจพวกนี้พุดเหมือนกันหมดเลย เดียวนี้ไม่โกรธใครเลย ไม่กลัวอะไรทั้งสิ้น ไม่มีกิเลส อย่าไปแหยใจดำมันนะ หลุดผลัวะเลย ไม่มี แล้วมันมาจากไหน มันเป็นไปได้หรือ

ถ้ามันเป็นจริงๆ หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นกิริยาจะฉุนเฉียวขนาดไหน มันฉุนเฉียวโดยธรรมๆ หลวงตาท่านพูดประจำ เวลาท่านพูดนะ เวลาบอกกิเลสมา ท่านฉันท้าอยู่ ท่านผลักบาตรทิ้งเลย “ไหน กิเลสอยู่ไหน” เอากิเลสก่อน เพราะอะไร

เพราะท่านโกรธแค้นกับกิเลสในใจของท่าน เวลาท่านพูดนะ ท่านพูดบอกไว้เป็นบุคคลาธิษฐาน โกรธแค้นกิเลสมาก มัน ทำเจ็บแสบมาก มันทำให้เราหลงใหล มันทำให้เราหัวปัก

หัวป่า มันทำให้เราไม่ลืมนตา เวลาจะต่อสู้กับมันแต่ละชั้นละตอนขึ้นมา เราได้ทุ่มเทไปขนาดไหน เวลาทุ่มเทขึ้นมา มันอยู่ไหน เอามันก่อน งานอย่างอื่นวางไว้ สู้กับกิเลสก่อน กิเลสเอาให้มันอยู่ก่อน ทำกิเลสจบสิ้นแล้วค่อยกลับมาทำงานใหม่ ท่านพูดอย่างนี้ประจำ

เวลาครูบาอาจารย์ของเราที่ท่านประพฤติปฏิบัติมา ท่านทุ่มเทของท่านอย่างนั้น ท่านมีอำนาจวาสนาอย่างนั้น ถ้าทางโลก ทางโลกเขาบอก “ไอ้พวกนี้โง่ ไม่รู้จักหาความสุข เกิดมาแล้วบวชเป็นพระมีชื่อเสียงแล้ว โยมเยอะเยอะไป ทันทิเลย”

แต่ถ้าเป็นทางธรรมมันสังเวช อสรพิษเห็นใหม่ มันเป็นเรื่องอสรพิษขบกัดเจ็บแสบ แล้วมันขบกัดประชาชนมันเจ็บแสบอยู่แล้ว แล้วมาบวชเป็นพระต่อสู้กับกิเลสตัดหาความทะยานอยากในใจของตน ถ้ามันทำลายกิเลสตัดหาความทะยานอยากในใจของตนแล้วยังจะไปทำตัวอย่างนั้นให้เป็นแบบอย่างที่เราเลวทรามใช้ใหม่

เวลาถ้าเป็นครูบาอาจารย์ที่ดีนะ มันทำให้เจ็บแสบ กิเลสในใจนั้นนะ มันทำลายคนทั้งสิ้นแล้วเวลามันทำลายในหัวใจแล้วสิ่งที่แสดงออกๆ นี่แสดงออกเวลาเป็นธรรมขึ้นมาเป็นคุณธรรมในใจของท่าน มันจะรุนแรงเฉียวรุนแรงขนาดไหน มันก็เป็นเรื่องธรรมทั้งสิ้น ถ้ามันเป็นธรรม

ถ้ามันเป็นกิเลสมันกิเลสวันยังค่ำ จะนุ่มนวลอ่อนหวานอ่อนช้อย กิเลสทั้งนั้น กิเลสทั้งนั้น แต่ถ้ามันเป็นธรรมไปแล้ว มันจะรุนแรงอย่างไร นุ่มนวลอ่อนหวานอย่างไร มันก็เป็นธรรม แล้วเป็นธรรมมันรู้ได้ มันเป็นสัจธรรมวันยังค่ำ ถ้ามันรู้จริงมันจะไม่มีสมาธิลืมนตา สมาธิหลับตา

วันนี้ วันนี้ลืมนตาทำสมาธิ ลืมนตาทำสมาธิก็ได้ หลับตาทำสมาธิก็ได้ แต่สมาธิลืมนตา สมาธิหลับตา ไม่มี มีแต่มีจิตสมาธิ หรือสัมมาสมาธิ

สมาธิแก้กิเลสไม่ได้ ทำสมาธิเพื่อความสงบระงับในใจของตน ความสงบระงับนี้เป็นสุข เรามีความทุกข์ความยาก เวลากิเลสมันบีบคั้น เจ็บแสบทั้งสิ้น เวลาประพฤติปฏิบัติก็ทุกข์ยากทั้งสิ้น ถ้าจิตสงบระงับแล้วมันเป็นผ่อนคลาย มันเป็นความสุขที่ให้เรา ได้ที่พึ่งที่อาศัย ถ้าทำสมาธิได้นี่ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเลย

ใครทำความสงบของใจได้ เหมือนกับมีบ้านหลังหนึ่ง ตอนนี้อยู่เราไม่มีบ้านไม่มีเรือนเลย ถึงจะมีบ้านมีเรือนในโลก มีบ้านมีเรือนที่เราซื้อหาเองก็ได้ นั่นก็บ้านเรือนของเราในโลกนี้

แต่ถ้าทำสมาธิได้มันบ้านเรือนของหัวใจ หัวใจมีที่พึ่งที่อาศัย หัวใจได้มีที่พักผ่อน หัวใจได้มีที่หลบร้อน เวลาเมื่อใดมาหลบในบ้านในเรือนของเรา **ทำสมาธิๆ คือจิตความรู้สึก** ย้อนกลับเข้ามาสู่ใจของตน มันย้อนกลับเข้าไปสู่บ้านเรือนเดิมแท้ของตน **คุณหาของใจ** ใจ **คุณหาของจิต** นี่คือการสมาธิ สมาธิแก่กิเลสไม่ได้ แต่ต้องอาศัยสมาธิเป็นบาทฐาน มันถึงจะเข้าสู่โลกุตตรธรรม

ไอ้ที่ว่า “โลกุตตระๆ” โลกุตตระที่ไหน “ในโลกนี้เขาหลงไหลกัน เขาเป็นโลกียะ ไอ้พวกเราพวกนี้มีศีลมีธรรมเป็นโลกุตตระ”

ความคิดทั้งหมดเป็นโลกียะ ไม่มีโลกุตตระที่ไหน โลกุตตระเกิดจากสัมมาสมาธิ ยกขึ้นสู่วิปัสสนานั่นถึงจะเป็นโลกุตตระ โลกุตตระคือภาวนามยปัญญา ปัญญาเกิดจากการภาวนา

ไม่ใช่เกิดจากการศึกษา การศึกษาเป็นสุตมยปัญญาเป็นโลกียปัญญา เพราะมีการศึกษาจากภวาระจากภพจากโลกทัศน์จากความรู้สึกที่เราศึกษานี้เป็นโลกียะทั้งสิ้น สิ่งที่มีการกระทำ เกิดจากความรู้สึกนึกคิดของเรานี้ เป็นโลกียะทั้งหมด

โลกุตตระจะเกิดขึ้นต่อเมื่อจิตสงบแล้ว แล้วยกขึ้นสู่วิปัสสนา วิปัสสนานั่นแหละคือโลกุตตรธรรม

เวลาหลวงตาท่านเทศน์ธรรมจักร จักรที่มันหมุนตัวๆๆ นั้นล่ะ ธรรมจักรเกิดจากภาวนามยปัญญา ปัญญาเกิดจากการภาวนา ปัญญาเกิดจากการหายใจเข้านี้ก็พุท หายใจออกนี้ก็โธ ใช้ปัญญาอบรมสมาธิ จนจิตเป็นสัมมาสมาธิ เป็นสมาธิปฏิริยธรรมที่ถูกต้องดีงาม เป็นสัมมาสมาธิแล้วยกขึ้นสู่วิปัสสนา

ในวิปัสสนามีสติปัฏฐาน ๔ จิตสงบแล้วจิตเป็นสัมมาสมาธิยกขึ้นสู่วิปัสสนานี้ถึงเป็นสติปัฏฐาน ๔ สติปัฏฐาน ๔ มีกาย มีเวทนา มีจิต มีธรรม มีจิตมีธรรมเพราะมีสัมมาสมาธิ เพราะสัมมาสมาธิเวลายกขึ้นสู่วิปัสสนามันถึงเป็นภาวนามยปัญญา ภาวนามยปัญญานี้ปัญญาเกิด

จากการภาวนา ไม่ใช่เกิดจากสัญญา ไม่ใช่เกิดจากสมอง ไม่ใช่เกิดจากการจดจำ ไม่ใช่เกิดจากการวิเคราะห์วิจจัย

เกิดจากการวิเคราะห์วิจจัย มีตัวมีตนเราเข้าไปบวก มีความเห็นมีสมุทัยเจือปนเข้าไป มีสมุทัยเจือปนเข้าไปมันจะไม่ใช่เป็นโลกุตตรธรรมโดยสะอาดผ่องใส ถ้ามันไม่ใช่เป็นโลกุตตรธรรมโดยสะอาดผ่องใส มันจะเป็นมัชฌิมาปฏิบัติไปไม่ได้

สัมมาสมาธิมันเป็นการตัดตัวตน ตัดโลกียะ ตัดความเห็นของตน ตัดการวิเคราะห์วิจจัย ตัดความชอบไม่ชอบของเรา มันตัดออกแล้วให้มันเกิดเป็นมัชฌิมาปฏิบัติโดยสัจจะ นี่ไง ธรรมชาติไป เป็นธรรมชาติเป็นสสารที่สะอาด เป็นสสารที่เป็นธรรม เป็นสสารที่เป็นการกระทำของหัวใจ เป็นสสารของการกระทำของพลังงานของเรา แล้วพลังงานของเรามันไม่มีหัลลับตา ลืมตา หอกรอก มันมีความจริงมีการกระทำในใจ นี่ไง ภาวนามยปัญญาไป

โลกุตตระๆ เอ็งรู้จักโลกุตตระหรือยัง โลกุตตระคือสังคมของเราไป สังคมของเรามันเข้มงวดเข้มข้น ใ้พวกนั้นมันอ่อนแอ ใ้พวกนั้นมันเหลวไหล ใ้พวกนั้นมัน...

แต่ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนถึงความเรียบง่าย ไม่ขัดแย้งกับสังคม อยู่กับสังคมไหนก็แล้วแต่ เป็นภิกษุเป็นผู้เลี้ยงง่าย เขาจะให้อะไร เขาจะถวายอะไร สิ่งไหนได้ สิ่งที่ใช้ได้ก็ใช้ สิ่งที่ใช้ไม่ได้เราก็กว้างไว้ข้างๆ เราไม่ได้ไม่แย้ง ไม่ให้เกิดการกระทบกระทั่งกัน ถ้าคนฉลาดจริงไป เขาไม่ตราหน้า ตราหน้าชี้หน้าถึงผู้ที่ต่ำต้อย ไม่รู้ว่าเป็นผู้บงการชีวิตคนมาตั้งแต่เมื่อไร

แต่ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่มี ไม่เคยบังคับใครทั้งสิ้น ไม่ใช่ไม่เคยบังคับนะ กาลามสูตรด้วย อย่าเชื่อ อย่าเชื่อ อย่าหลงไหล อย่าฟังแต่ปากให้พิสูจน์ตรวจสอบ ให้พิสูจน์ตรวจสอบ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพูดอย่างนั้น

พระพุทธศาสนาไม่ใช่เชื่อตามๆ กันมา ไม่ใช่เชื่อด้วย ความลุ่มหลง ไม่ใช่เชื่อเพราะเพื่อนกูเชื่อ กูเลยเชื่อตาม ไม่ใช่ เชื่อว่าใครจะมาชักนำ ไม่ใช่ กาลามสูตรไม่ให้เชื่อ แม้แต่พบแต่เห็นยังไม่ให้เชื่อเลย ได้ยินได้ฟังแล้วกลับไปวิเคราะห์วิจจัย แล้วเวลาทำขึ้นมาโลกียะ โลกุตตระ ใ้นี้เป็นโบลานเปล่าเป็นผู้บงการใครไม่ได้ เป็นผู้ที่ชี้วิเคราะห์วิจจัยใครก็ได้

มันต้องเกิดจากการประพฤติปฏิบัติ เกิดเป็นปัจเจกตั้ง เป็นสันทิฏฐิโก รู้จำเพาะใจดวงนั้น
แม้แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังชี้ใครไม่ได้เลย องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
แสดงธรรม ทำหน้าที่ชี้ก้นำ รื้อสัตว์ชนสัตว์ แล้วเขาจะเป็นผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ เขาจะเป็นผู้
ค้นคว้า

แล้วถ้ามันจะหลับตา มันจะลืมนตา ก็ต้องให้มันรู้ของมันเอง ถ้ามันลืมนตามันทำของมันได้
มันก็จะลืมนตา ถ้ามันจะหลับตาไม่ได้ มันก็จะหลับตา เป็นหลับตาทำสมาธิ ลืมนตาทำสมาธิ สมาธิ
ลืมนตา สมาธิหลับตาไม่รู้ว่ามันมาจากไหน บัญญัติขึ้นมาใหม่ ทำของเขาเอง นี่เป็นสังกรรมของ
เขา เป็นโบลานเปล่า

แต่ถ้าเป็นความจริงๆ นะ เราต้องพิสูจน์ตรวจสอบ กาลามสูตรไม่ให้เชื่อ แล้ว
ไม่ให้เชื่อแม้แต่ที่เราพูดนี้ ต้องวิเคราะห์วิจัย แล้วประพฤติปฏิบัติจริงหรือไม่จริง มันจะ
เป็นปัจเจกตั้ง สันทิฏฐิโกกับผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ นั้น เอวัง